

N:o 61.

Ank. till Riksd. kansli den 15 april 1898, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner angående ändringar i gällande lagstiftning om väghållningsbesvärets utgörande.

Ändringar i gällande lagstiftning angående väghållningsbesvärets utgörande på landet hafva vid innevarande riksdag ifrågasatts uti sju särskilda inom Andra Kammaren afgifna, till lagutskottet hänvisade motioner, nemligen: n:o 6 af herr C. Sandquist, n:o 14 af herr E. A. Lindblad, n:o 26 af herrar J. Eliasson och O. A. Ericsson i Ofvanmyra, n:o 62 af herrar P. Ersson i Vestlandaholm och A. G. Olsson i Frösvi, n:o 76 af herr J. P. Jansson i Saxhyttan, n:o 96 af herr J. Bengtsson i Bjernalt och n:o 129 af herr M. Andersson i Löfhult.

I motion n:o 6 anför sålunda herr Sandquist:

»Vid sistlidne riksdag väckte undertecknad en motion (n:o 7) i syfte att vinna sådan ändring af 6 § uti lag af den 23 oktober 1891, angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, att »inkomst genom aflöning» måtte göras likställig med öfrig vägskattskyldig »inkomst, som uppgår till minst ett tusen kronor». Såsom känt är, afslog såväl lagutskottet som Riksdagen denna motion. Utaf lagutskottets utlåtande n:o 52 framgår dock, att berörda utskott accepterade motiven för min motion, enär det å sid. 20 uti samma utlåtande heter: »Hvad åter angår den af herr Sandquist i 6 § föreslagna förändring, synes det utskottet, som om densammas syfte hade goda skäl för sig» etc. Det är sålunda under icke alldeles ogynnsamma förhållanden, som jag dristar återkomma med motionen, denna gång med mera vidtomfattande ändringsförslag.

Bih. till Riksd. Prot. 1898. 7 Saml. 34 Häft. (N:o 61).

Om än gerna medgifves, att genom bestämmelserna i § 6 uti väglagen ett ganska viktigt steg tagits i syfte att bereda lättnad åt den i mantal satta jorden, som förr ensam betungades med väghållningsbesvärets utgörande, så torde det dock icke kunna förnekas, att samma bestämmelser lemna mycket att önska med hänsyn dertill, att ganska svaga beskattningsföremål blifvit ålagda att deltaga uti väghållningsbesvärets utgörande, då deremot beskattningsföremål med tillräcklig bärkraft blifvit derifrån frikända. Ty enligt berörda lagstadganden drabbas oftast nog fattige egare eller innehafvare af »annan fastighet, taxerad till åtta hundra kronor», att för dylik, högst torftig fastighet erlägga vägskatt, men alla herrar tjenstemän, pensionärer och lifräntetagare med flere äro för den bestämda inkomst de åtnjuta genom aflöning, arfvode, pension, lifränta och dylikt derifrån befriade.

Men icke blott med fästadt afseende på nu påpekade orättvisa lemnar meranämnda paragraf mycket att önska.

Uti alla sådana väghållningsdistrikt, hvarest föga eller inga industriella företag finnas, räcker den mycket obetydliga bråkdel af vägskatten, som inflyter ifrån lägenhetsegare, några få handlande och kapitalister, icke ens till att betäcka förvaltningskostnaderna, och ännu mindre förmår den att uti någon nämnvärd mån minska den hårdt tryckande väghållningsbördan.

I öfverensstämmelse med rättvisans fordringar och förhandenvarande behof af lättnad uti väghållningsbesvärets fullgörande framträder därför, enligt min öfvertygelse, såsom oafvisligt kraf, att inkomst genom aflöning, eller motsvarande inkomst ur annan källa, såsom arfvode, pension, lifränta och dylikt, göres likställig med öfrig, enligt momentet d) vägskattskyldig »inkomst, som uppgår till minst ett tusen kronor och hvarför bevillning till staten utgöres».

På grund af det sålunda vördsamt anförda får jag vördsammast föreslå, att Riksdagen måtte för sin del besluta, att § 6 uti lag af den 23 oktober 1891, angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, i hvad densamma rör *undantag* ifrån skyldigheten att deltaga uti vägunderhållet, punkten 3 måtte erhålla följande lydelse:

3:o) »inkomst, understigande ett tusen kronor genom aflöning, arfvode och traktamente eller annan med allmän eller enskild tjenstebefattning förenad förmån, pension, årligt understöd, gratifikation, lifränta och undantagsförmån.»

Herr E. A. Lindblads i ämnet afgifna motion, n:o 14, är af följande lydelse:

»Den väglag, som 1891 års Riksdag ändtligen efter många förberedelser antog, och som sedan af regeringen den 23 oktober samma år stadfästes och offentliggjordes, torde kunna i korthet angifvas som ett försök att lösa vägfrågan, ett försök som ej slagit väl ut. Något annat var ej heller att vänta, då lagen såsom ett sammanjemkningsförslag knappt tillfredsstälde någon; en ledamot i den komité, som utarbetade det första förslaget, vitsordade vid förra riksdagen, att nästan ingen likhet förefinnes mellan komitéförslaget och den antagna lagen. Denna antogs också troligen för att ändtligen en gång komma ifrån en gammal tvistefråga och under uttryckligt förbehåll att framdeles i mån af erfarenhet vinna rättelser.

Lagen började tillämpas i vissa delar 1894 och skulle under år 1895 följas i sin helhet, men knappt hafva tvenne år förgått förr än otaliga ändringsförslag hafva sett dagen och framburits för Riksdagen. Både vid 1896 och 1897 års riksdagar stälde sig lagutskottet gynsam mot en del förslag till ändring och komplettering af lagen, men ansåg dessa i allmänhet ej nog omfattande och framhöll såsom öfver hufvud olämpligt att så snart göra ändringar, innan en uttömmande erfarenhet vid tillämpningen vunnits. Detta skäl har också Riksdagen hittills visat sig gilla under uttalande af mer eller mindre högljudda protester mot lagen; å ena sidan har otåligheten att vinna rättelser ställt till lagutskottet en fråga, huru gammal lagen egentligen skall bli för att kunna ändras, å den andra har man tröstat med, att lagens alla detaljer efter verkställda nya vägdelningar skulle vinna tillämpning *öfverallt* för att först sedan kunna med fördel ändras. Allting har dock pekat mot en *fullständig* revision, och en sådan torde snart ej kunna tillbakavisas, alldenstund erfarenhet tillräckligt hunnit bilda sig, der vägdelning blifvit genomförd; mångenstädes åter, der sådan ej blifvit bragt till slut, torde det dröja många år, innan alla klagomål blifvit slutligen afgjorda, enär det är en offentlig hemlighet, att man här och hvar klagar så länge och så ofta man kan, för att få blifva vid sina gamla vägstycken så länge som möjligt.

Helt säkert var det känslan af något dylikt, som vid debatten i fjor inom Första Kammaren kom en framskjuten man att göra sig till tolk för en ej ovanlig önskan: 'Om det finge bli, som det var förut!' . . . Ja — det kan ej nekas — utbytet af hela denna lagändring, hvarigenom bördan skulle delvis flyttas från landtmannens skuldror, har blifvit alltför ringa: bidragen från staten såsom alltför plottriga har

ingen tackat för, likaså har andra skatteobjekts deltagande ej blifvit särskildt märkbart, ty allt detta och mera dertill har åtgått till ökade administrationskostnader, ökad besvär. Man kan visserligen ej neka, att genom den framtvingna revisionen af orternas vägförhållanden och tack vare Konungens befallningshafvandes, som jag vill hoppas, allt fortfarande vakna blick, trots protester en del nya vägar kunnat indelas, och bland de härigenom lyckliggjorde torde finnas väglagens enda, om icke beundrare, så vänner. Dessa tiga dock tillfredsställda med att ha blifvit hjälpta, under det deras motståndare ogilla allt hvad nya vägar och väglag heter, och detta förklarar, huru som man endast förnimmer ett *allmänt missnöje*.

Hvad är då orsaken till detta? Jo, helt visst den, att lagen till sina hufvudsakliga delar, enligt mitt förmenande, är fullkomligt opraktisk. Om en annan börda, t. ex. fattigvårdstungan, för närvarande drabbar mycket ojemnt inom landet på så vis, att bidragen dertill inom olika socknar eller bland olika rotar inom samma socken kunna ställa sig mycket olika, icke vill man därför, för att utjemna beloppen, införa vida större fattigvårdsdistrikt än kommunen, med en dyrbarare och mera invecklad administration än den nuvarande — och huru skulle för öfrigt ett fattigvårdsområde gestalta sig, ifall det utsträcktes lika med t. ex. ett landstingsområde? Svaret kan nog ej blifva mer än ett. Deremot torde idén med statsbidrag till de nuvarande fattigvårdsdistrikten eller kommunerna vara en lösning. Liksom staten bidrager till kommunens skolutgifter, så torde staten böra bidraga eller lemna ökade bidrag för att utjemna andra bördor, som drabba ojemnt. Och hellre än att centralisera och fördyra förvaltningen, torde en utsträckt decentralisation vara att rekommendera, hvarvid förvaltningen kan fås gratis. Härtill kommer beträffande väghållningen, att denna såsom förenad med naturaprestationer är mycket känslig för afståndsförhållanden med mera, hvarigenom en utjemning inom stora distrikt blir vida vanskligare än inom smärre: summum jus, summa injuria! Största rätt kan medföra största orätt.

Liksom fattigvården är bunden vid kommunen, så bör också väghållet vara ett kommunalt onus. Det är nog sant, att kommunerna härigenom kunna drabbas mycket olika, men som regel torde kunna antagas, att en kommun, som inom sitt område har många allmänna vägar, vunnit större lättnad för samfärdseln än en med färre sådana, men som deremot naturligen alltid har längre och kostsammare utfartsvägar att underhålla och således indirekt drabbas af en annan vägbörda.

En jämförelse mellan 1862 års kommunallagar och 1891 års väg-

lag åskådliggör bäst, hvilken metod har företräde. De förra göra socknarne till förvaltningsområden för såväl skola som kyrka och fattigvård, men medgifva beträffande sistnämnda börda en ganska stor frihet, dels att införa mindre underafdelningar (fattigvårdsrotar), dels att välja det sätt, som på olika orter kan finnas lämpligast: fattiggårdar, fattighus med eller utan gemensam utspisning samt utackordering eller understöd i kontanter eller in natura. Väglagen åter utgår från större distrikt, »för att vinna jemnhet», och medger blott *ett enda sätt* för väghållet: indelning på jordbruksfastigheten . . . under så vidt skilda förhållanden som exempelvis i Skåne och Norrland. Kan man då begära, att lagen skall blifva många decennier gammal?

Af hittills gjorda ändringsförslag peka rätt många hän mot 'kommunen': kommunalnämnd skall upprätta vägfyrktalslängd, hvilken skulle underkastas samma granskning som den kommunala; kommunalnämnd skall debitera och uppbära vägmedlen och redovisa till vägstyrelsen; kommunalnämnd får redan nu esomoftast vägstyrelsens uppdrag att tillhandahålla väghållarne statsbidraget. Med allt detta visas, att kommunalnämnden fungerar vida lättare än vägstyrelsen.

En vägdelningsförrättare, som varit i tillfälle att följa vägdelningarne inom ett helt län, har kommit till den öfvertygelsen, att naturaunderhållet bör följa *sockenindelningen*; först i så fall vinnes något så när garanti, att förskjutningarne ej bli allt för betungande. Kan denna regel följas, undvikes också en olägenhet, som vid fjorårets riksdag belystes af en ledamot af Andra Kammaren: en skärgårdskommun, som ej har någon indelad väg, nödgas hålla väg på fastlandet. Många andra ökommuner ha fått sina forna indelade sockenvägar förklarade som enskilda och hafva sitt egentliga väghåll inom fastlandskommuner, miltals från hemmet.

Om man vid indelningen i väghållningsdistrikt haft klarhet om vägdelningens verkan, så hade helt visst distrikten från början blifvit smärre. För att endast anföra exempel från Södermanland, som äro motionären bekanta, må nämnas: inom Daga distrikt, som blott består af 6 kommuner, var fråga väckt att afskilja den största kommunen såsom eget distrikt (ett stationssambälle skulle nämligen medföra större tillflöde till vägkassan der, än som var fallet inom de öfriga socknarne). Dessa opponerade sig häremot; — *efter vägdelningen* få dessa fem hjälpa den sjettemå kommunen med en del af dess vägar.

Samma förhållande egde rum inom Oppunda distrikt, der Vingåkers kommun ville blifva eget distrikt; vid vägdelningen befanns denna kommun hafva så mycket vägar, att en extra indelning gjordes på en

del af dem, och erhöles extra betalning derfor. Åtgärden vidtogs för att undvika, att skjutningen af vägstycken in i Vingåker skulle medföra afstånd af ända till 3 mil till väglotterna. Hade de öfriga socknarne gått in på att bilda 2 eller flere distrikt, hade de undgått dylika åtgärder på sidan om lagen, och ingen hade ansett sig bli lidande derpå.

Dessa exempel kunna säkerligen mångfaldigas. Deraf vill det framgå, att väghållningen i och för sig sjelf ej är så tryckande, eller åtminstone att känslan af ojemnhet och orättvisa ej är så förnimbar, förr än möjligen en uppskattning går fram och räknar med siffror i stället för att väghållaren räknar med afstånd och vägsträckor. Och hvad dessa »siffror» aldrig kunna visa, det är, att en väghållare hellre kan grusa dubbelt så lång vägsträcka, om han får hållas i närheten af sitt hem, än om han blir skuffad undan långt bort i en annan kommun. Uppskattningen då vägdelning pågår — i och för sig en vanskelig sak — blir helt naturligt ändå mindre tillförlitlig, då densamma blott är baserad på väglottens afstånd från grusgrop, under det att i verkligheten det också blir fråga om en annan punkts belägenhet, nemligen väghållarens hemvist i förhållande till de 2 andra punkterna. Detta såsom obekant kan vägdelningsförrättaren ej taga hänsyn till. Det skall också visa sig, att den kostnad, vägdelningen upptager för all väg i distriktet, i de flesta fall vida understiger den kostnad, som den särskilda nämnden vid sin uppskattning kommer till. Och dock ligger den förra till grund för en vägdelning, som är tillkommen för att 'utjemna orättvisor'.

Också har troligen vid alla vägdelningar gjorts anmärkning öfver 'graderingen', fastän dessa anmärkningar fått sjelfmant eller hos myndigheterna förfalla, dels af skäl att en ny uppskattning blefve för dyr, dels också inför svårigheten att åstadkomma någon bättre.

Undersöker man vidare, hvilka som deltaga i vägunderhållet, så frågar man sig än mera, om detta är rättvist. Som exempel må anföras: En lägenhetsegare med 500 kronors stuga och 300 kronors uthus, hvilken kan vara understödstagare, får betala. En handverkare med 1500—2000 kronors lägenhet men utan beskattningsbar inkomst får betala lika mycket som ett mejeri med samma taxeringsvärde, som dessutom har maskiner för tusentals kronor och en inkomst af 950 kronor. Om en person har kapital, som ger 1,000 kronor i ränta, så deltagar han, men om han sätter in sitt kapital och betingar sig en lifränta, så slipper han; en apotekare på landet får betala för sin inkomst, men en läkare, som verkligen nödgas anlita vägarne för sitt yrke,

slipper; ett afdelningskontor af en bank får betala, men en jernvägsstation slipper ifrån, och dock brukar en sådan just ej orsaka den minsta slitningen på en väg; detsamma torde delvis vara förhållandet med 'inkomst af skeppsrederi och sjöfart'; en slagtare med 1,000 kronors inkomst får betala, men en bruksdisponent med 10,000 kronors lön slipper undan. Vore det ej bättre att hitta på ett sätt, der, om man också ej undginge att 'sila mygg', man dock slapp att 'svälja kameler'?

För att nu särskildt återkomma till frågan om inkomst af 'kanal, jernväg och annan farväg', tillåter sig motionären närmare skärskåda de skäl vägkomitén sid. 123 anført. Komitén 'finner det mindre lämpligt, att den ena kommunikationsleden bidroge till underhåll af den andra.' Detta vore fullt riktigt, om jernvägarne betjenade allmänheten utan ersättning, om de vore endast en allmän förmån och ej en affär. Sant är, att de långväga transporterna å landsväg minskats genom jernvägarna, men dessa hafva i sin tur framkallat en stegring af omsättningen och särskildt en partiel slitning af vägarne, som rättast torde utjemnas, då vägkassor bildas, derigenom att just de stationer, som orsaka den största frekvensen, också lemna sin motsvarande afgift till vägunderhållet. Den indirekta nyttan af jernvägarne är onekligen stor för samhället, men särskildt för vägunderhållet är den problematisk. Och bäst torde vara att anse 'affär som affär' och som sådan skyldig att bidraga i likhet med andra affärer till allmänna onera. Att landsting och kommuner lemnat bidrag för att få vissa jernvägar till stånd, ändrar icke uppfattningen; i värsta fall få dessa kommuner då ytterligare ge med en hand och taga med den andra.

Beträffande kanalanläggningar torde kunna sägas detsamma som om jernvägarne, och hvad angår 'skeppsrederier och sjöfart', träffas nog ej många af vägskatten, då rederierna mestadels torde höra hemma i städerna.

Slutligen statsbidraget. Lagutskottet vid 1897 års riksdag har gillat förslag, att statsbidrag borde utgå för *alla* allmänna vägar, äfven dem som underhållas på entreprenad af vägkassans medel. Men man kan fråga sig, hvarför icke bidrag likaledes erhållas för *alla broar*, äfven dem, som underhållas af vägkassan, nemligen de *större*. Likaså för färjor och slutligen för vinterunderhållet. I rena jordbruksdistrikt, der vägkassan ej växer af sig sjelf, blir vinterunderhållet ganska betungande. Statens skyldighet är ju erkänd beträffande ny- och ombyggnad af väg, hvarför ej då bidrag till underhållet såväl vinter som sommar?

Ändtligen kommer frågan om sättet för väghållningen. I fråga

om vinterväghållningen har man infört ett slags blandadt system af entreprenad och indelning: vissa hemman, som äro 'lämpligt belägna', äro tvugna att åtaga sig mot ersättning, som *kan* bestämmas af offentlig myndighet. Då man kan fastställa en ersättning för ett så vexlande onus som snöplogning och snöskottning, så är det väl ej svårare att bestämma dylik för grusningen. Då vidare förhållandena i Norrland och andra icke-åkerbruksdistrikt samt särskildt Dalarne *visas* vara sådana, att väghållarne på sidan om lagen ena sig om att använda entreprenadsystemet, så bör väl lagen, då den ändras, inrymma en sådan möjlighet. Statsbidraget kan väl uträknas ändå och helst bestämmas efter ett medeltal mellan olika värderingar, deribland entreprenadsumman torde bli den icke minst tillförlitliga.

För att nu komma till positiva förslag, föreslås: kommunen blir väghållningsdistrikt. Måhända kan härigenom lättare uppnås enighet, hvilka vägar som böra vara allmänna, och ej som t. ex. nu har händt, att väg till qvarn indelas, men till expeditionshafvande pastor (gammal sockenväg) lemnas såsom enskild. Två eller flere socknar, som gränsa till hvarandra och hafva lifliga förbindelser, kunna dock fortfarande utgöra ett distrikt. Konungens befallningshafvande utöfvar, såsom hittills, den väsentliga tillsynen öfver vägarnes skötsel, som fortfarande tillkommer all jordbruksfastighet, dock med *minst 500 kronors taxeringsvärde*. Endast då ny- eller ombyggnad af väg förekommer, äfvensom vid särskild uppskattning af vägunderhållet, ombesörjer Konungens befallningshafvande, att särskilda nämnder, helst oafönade och valda för större distrikt (härad) tillsättas, hvarvid i båda fallen kronan såsom direkt intresserad ej bör sakna ombud. Vägstyrelsens nuvarande åligganden försvinna och dermed också onödiga kostnader och oegentligheter: att vägstyrelsens ombud får ersättning vid syner, men ej biträdande nämndemän. Efter verkställd ny vägdelning — som torde bli mindre dyrbar, enär den redan gjorda graderingen torde närma sig rättvisan mera, ju mindre distriktets storlek föranleder skjutningar, och sålunda fortfarande vara användbar — efter delningen uppskattas kostnaden för såväl sommar- som vinterunderhållet i sin helhet för kommunen. Denna uppskattning revideras hvart tionde år samt efter hvarje ny vägdelning. För sommarunderhållet bidrager staten med $\frac{1}{10}$ af kostnaden, som härvid bestämmes genom ett medeltal mellan den af vägdelningsförrättaren samt särskilda nämnden angifna summan. För vägar, som underhållas på entreprenad, fås medeltalet genom att äfven medräkna entreprenadsumman, sådan den utgår vid tiden för uppskattningen. Detta bidrag inbetalas till kommunalnämnden, som förvaltar medlen och dermed ombesörjer.

1:o) ny vägdelning,

2:o) underhåll eller omläggning af större och dyrbarare broar, som vägdelningsförrättaren finner olämpligt att tilldela enskilda väghållare,

3:o) vinterväghållningen, så långt medlen förslå.

I ersättning för denna summa, som jordbruksfastigheterna sålunda afstå till socknens gemensamma nytta, medgifves rätt att för vinterväghållet i öfrigt uttaxera erforderligt belopp efter vanliga kommunala grunder. Kunde statsbidrag lemnas härtill, förslagsvis hälften af kostnaden, så skulle i flertalet kommuner troligen ej någon väsentlig uttaxering behöfva ifrågakomma, och således all betänklighet rörande landsbygdens jemförelsevis fåtaliga beskattade löntagare försvinna, under det att jordbruksfastigheterna, som afstått från statsbidraget för sommarväghållningen, ej heller finge vidkännas några särskildt ökade kontanta bidrag. I sådana kommuner, der ett afsevärdt fyrktal finnes för 'annan fastighet' eller för 'inkomst' och der det sålunda blir obilligt att jordbruksfastigheterna så godt som ensamma drabbas af naturaunderhållet, äfvensom öfverallt eljest, der ett absolut flertal af väghållare efter vägtal räknadt finner sådant fördelaktigt, må äfven sommarunderhållet kunna ställas på entreprenad under offentlig myndighets öfverinseende, och utgår utdebiteringen för hvarje sålunda underhållen väg efter byggnadsfyrk d. v. s. med fullt belopp för fastighetsfyrk och $\frac{1}{4}$ deremot af inkomstfyrk. Samma debiteringsgrund följes äfven för ny- eller ombyggnad af väg (häradsvis), der som stats- och landstingsbidrag ej dertill förslå.

För kommuner, der vägunderhållet blir ovanligt betungande genom granskap till en, företrädesvis statens, jernvägsstation, stad, lastageplats, eller till följd af kostnad för färja, bro eller af andra grunder, torde böra medgifvas Kongl. Maj:t rätt att efter tillstyrkan af Konungens befallningshafvande förhöja statsbidraget intill fjerdedel af den uppskattade eller betalade 10-åriga medeltalskostnaden för hela sommar- och vinterväghållningen inom kommunen. En undersökning skall dock visa, att sådana kommuner äro jemförelsevis få; flertalet kommer att reda sig med det ordinarie statsbidraget.

De nu föreslagna förändringarne skola helt naturligt förefalla vidtgående; men med det material, som står till buds från verkställda uppskattningar samt pågående eller afslutade vägdelningar äfvensom i nu utgående snöplogningsersättning, skall helt visst kunna framgå, att vägförfrågan mycket väl kan ordnas på detta sätt. Hufvudprincipen är att göra väghållningen så enkel som den verkligen kan vara, minska förvaltningskostnader och bestyr, anslå det nu utgående statsbidraget till

vinterväghållningen och fordra statsbidrag till resten deraf, möjliggöra entreprenadsystemet på de grunder för underhållskostnaden, som vägkomitén förordat och som gälla för många andra besvär, hvilka fordom ålegat enbart den i mantal satta jorden, och slutligen — det icke minst viktiga — att vinna garanti för att få naturaunderhållet så lämpligt placeradt som möjligt.

Den nuvarande väglagen kan sedan sägas ha fyllt sin mission: den har visat, att man kan inveckla, göra för mycket af vägunderhållet, den har skaffat ett tillförlitligare material att grunda ytterligare beräkningar på, och slutligen har den bildat en lämplig öfvergångsform, då nya skatteobjekt skola anlitas. Vägkomitén yttrar sid. 115:

'Enligt komiterades uppfattning äro de allmänna vägarne nyttiga och behöfliga för samhällets alla medlemmar, vare sig de begagna vägarne direkt eller endast indirekt af desamma draga fördel; och om så är, borde hvarje medborgare, i mån af sin förmåga i förhållande till öfriges, bidraga till de allmänna vägarnes byggande och underhåll. Den omständigheten, att ett beskattningsföremål enligt bestående lag, till följd af förut rådande tidsförhållanden, befinnes (= f. n. är?) pliktigt att ensamt bestrida detta besvär, bör icke, då behof göres af förnyad lagstiftning i ämnet, verka till hinder för läggande af den grund för besvärets utgörande, som förändrade omständigheter numera påkalla såsom med rättvisa och billighet mest öfverensstämmande, dock utan förbiseende af dels beskattningsföremåls inbördes förhållande till hvarandra, såsom större säkerhet i besittning af det ena än det andra och det enas större förmåga att bära bördan än det andras, dels frågan, huruvida bördan af besväret för det deraf å en viss tid betungade beskattningsföremålet medfört lindring å andra beskattningsområden, dels ock billigheten deraf, att en skälig öfvergångsperiod bestämmes, innan ett nytt beskattningsföremål förpligtas att underkasta sig ett onus, hvarifrån det förut varit rättsligen befriadt.'

Genom ökning af samfälligheten ville komitén utjemna detta onus; förslaget att stanna vid landstingsområdet skulle dock blott skapat ytterligare administrationskostnader och besvär, då åter ett steg längre, nemligen ett erkännande att *staten* borde deltaga i underhållet af allmänna vägarne (sidd. 113 och 116 lemna ett sådant erkännande), skulle förenklat hela frågan. Ökad statsbidrag göres befogadt deraf, att staten nu långt mer än förr utkräver högre skatter genom bevillningar, stämpelmedel m. m., och rättvisan torde då kräva, att en något större del återgår till kommunerna, för att slippa pålägga nya skatter, som ju vägs skatten onekligen är, hvarjemte det kan visa sig praktiskt att för

utjemning mellan olika trakter kunna medgifva olika stora belopp. Det minsta man kan fordra är väl, att staten betalar förvaltningsomkostnader och uppbördsprovisioner, som bli en följd af en olämplig lag och ett inveckladt debiteringssätt.

Då staten erkännes ega en väsentlig del i underhållsskyldigheten, och endast farhågan att öka kostnaderna nödvändiggör att binda naturunderhållet vid jorden, så bör detta om möjligt lokaliseras så, att det blir så litet betungande som möjligt. Tanken på kommunen såsom gränsregleringen härför är ej ny; redan 1735 yrkade ridderskapet och adeln, att ingen skulle behöfva underhålla allmänna landsvägen utom sitt härad, och på sockne- eller häradsväg utom sin socken (vägkom. sid. 18). Förslag att utkräfva bidrag till underhållskostnaden efter allmänt kommunala grunder uttalades delvis i en riksdagsskrifvelse 1866, kammarkollegium yttrade sig villkorligt härför 1867 och förordade i så fall en utsträckning äfven till löntagare, och Kongl. Maj:t aflät till 1868 års Riksdag en proposition om vinterväghålllets bekostande medels kommunalutskylder (vägkom. sidd. 23—26.)

I en motion 1890 i Andra Kammaren (n:o 165) yttrades: 'Jag tror ingalunda, att genom nu framställda förslag en definitiv lösning af vägföråfrågan kan åstadkommas. Denna ligger antagligen i hela väghållningsbesvärets öfverflyttande på staten och kommunen, men tiden är icke mogen för en sådan reform. Hvarje väglag som nu kan fastställas är enligt min tro endast en öfvergångslag, och då anser jag fördelaktigast att låta de nya bestämmelser, som nu böra göras, inkränka sig till att på enklaste och billigaste sätt afhjelpa de mest känbara missförhållandena.'

Det kan numera icke bestridas, att vägarnes underhållande är ett *statsändamål*, fastän detta onus af praktiska skäl fortfarande måste läggas på kommunen och jorden. Men då fordringarne på statshjelp ej gå högre än i värsta fall till $\frac{1}{4}$ af verkliga kostnaden (detta i sådana kommuner, der staten har en inbringande jernvägsstation, eller som ligga nära en plats, som bidrager med hög bevillning eller dylikt), då vidare detta statsbidrag ingår till kommunalkassan och hvad som ytterligare erfordras uttaxeras efter allmänna kommunala grunder, der jorden dessutom gör arbetet in natura, eller i andra fall efter så kallad byggnadsfyrk, så borde ej omdömet blifva, att jordbrukaren lastar af för mycket af ett onus, som förr med rätta låg enbart på jordbruket, men som samhällets nuvarande utveckling ej längre kan låta så förblifva.

Öfvertygad att väglagen måste ju förr dess hellre fullständigt omarbetas och af intresse för saken ej till freds att komma med en ute-

slutande negativ framställning, har jag velat bringa under debatt de förändringar, som enligt mitt förmenande skulle förenkla väghållningsbesväret. Gillas några af de nu angifna synpunkterna och förslagen, eller om Riksdagen öfver hufvud anser tiden vara inne för en fullständig revision af väglagen, vågar jag vördsamt föreslå, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t måtte anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes, så snart ske kan, låta fullständigt omarbete lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet af den 23 oktober 1891 och till Riksdagen öfverlemna sådant förslag.»

Såsom bilagor till sin förenämnda motion, i hvars syfte fyra af Andra Kammarens ledamöter instämt, har herr Lindblad fogat dels utdrag ur 1896 års vägdelningshandlingar för Daga härads väghållningsdistrikt inom Södermanlands län, utvisande de särskilda socknarnes vägtal och derpå belöpande underhållskostnad samt underhållskostnaden på i verkligheten befintliga vägar inom hvarje socken; dels ock tablå öfver de särskilda kommunernas utgifter inom Daga härads väghållningsdistrikt, beräknade efter 1894 års fyrktal och under antagande af statsbidrags erhållande medels $\frac{1}{10}$ af sommarunderhållet och $\frac{1}{2}$ af vinterunderhållet, till hvilka bilagor utskottet tillåter sig hänvisa.

Herrar *J. Eliasson* och *O. A. Ericsson* i Ofvanmyra hafva afgifvit en motion, n:o 26, af följande lydelse:

»Vid flere föregående riksdagar har i afgifna motioner fråga varit väckt om åtskilliga förändringar i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891, hvilka samtliga af Riksdagen lemnats utan afseende. Ehuru väl Riksdagens sålunda fattade beslut kan fresta många, som ej ega kännedom om hvad väghållningsskyldigheten å landet innebär, att anse väglagen vara tillfredsställande samt uppfylla det ändamål, som dermed afsetts, och fastän sistlidna års Riksdags lagutskott afstyrkt all ändring af denna lag intill dess tidpunkten för en genomgripande revision af densamma kan pröfvas vara för handen, drista undertecknade, detta oaktadt, att vid innevarande riksdag åter draga frågan härom under Riksdagens förnyade pröfning.

Väglagen har, efter hvad som icke lär kunna motsägas, allt ifrån dess första tillämpning, i de flesta vägdistrikt och synnerligen der, hvarest obetydliga industriella anläggningar förefinnas, varit föremål för ett allmänt och berättigadt klander. Den har äfven af den allmänna opinionen å landsbygden blifvit betraktad såsom medförande större besvärigheter

och kostnader än hvad nödigt kan anses. Den innehåller föreskrifter, hvarmed många äro missnöjde, och den saknar flere behöfliga bestämmelser, om man vill undvika anledningar till olika tillämpningar, som nu så ofta förekomma och hvilka icke kunna annat än föranleda förvecklingar. Väglagen är efter vårt förmenande försökt, och erfarenheten dervid har tillräckligt ådagalagt behovet af ändringar och tillägg i många dess delar. Den kan icke få betraktas såsom undantagslag, ehuru den hufvudsakligen endast rör landsbygden, utan måste efter vår tanke anses vara afsedd såsom en nödvändig bestämmelse för att ordna rättsförhållandena för och emellan en stor del af rikets skattdragande. Omständigheterna kräfva då, så synes det oss, att nödiga ändringar deri uppmärksammas lika mycket som när det gäller andra lagar, enär ju erkänt blifvit och dessutom ligger i sakens natur, att lagstiftaren bör söka förebygga blotta möjligheter. Ett uppskof till en långt aflägsen framtid med de allra nödigaste förbättringarne åstadkommer en villervalla och på samma gång ett utan någons nytta ökad besvär för väghållningen, hvilket man icke kan undgå att emotse.

Underhållsskyldigheten af vägar och broar är ett onus, som trycker tungt och de olika väghållningsdistrikten emellan ojemnt, samt kan, icke utan skäl, räknas till skatter, som krävas af en del utaf de skattskyldige till landets gemensamma gagn. Den uppgår i de allra flesta fall för de väghållningsskyldige till mycket högre belopp än den allmänna bevillningen. Vägkomitén har i sitt utlåtande den 14 december 1880 beräknat den årliga totalkostnaden för underhåll af allmän väg i hela riket att då uppgå till 7,188,315 kronor; men hvad erfarenheten redan visat och hvad man utan fara för misstag kan förutse, det är, att denna skyldighet redan ökats och vidare kommer att höjas genom nya vägar. Det förefaller oss för den skull vara så mycket mera nödvändigt att söka undvika alla utgifter och besvär för väghållningsdistrikten, som icke, hvarken för de väghållningsskyldige eller dem som vägarne begagna, medföra någon fördel. Att det dessutom skall vara öfverlätet åt administrativa embetsverk, i hvars första instans en enda ensam eger utslagsrösten, rättigheten att ålägga nya skyldigheter, i strid mot en enig häradsrätts afstyrkande, det synes oss icke vara hvad det kunde och borde i frågor, hvilka röra beskattning ej endast för något eller några år utan för all framtid. Det må sägas derom hvad som helst, men oss förefaller det, att ett korrektiv emot missbruk af väglagens bestämmelser angående nya vägars anläggning och indelande till allmänt underhåll är en för statsmagterna tvingande nödvändighet.

Efter vår uppfattning förekomma i väglagen andra oegentligheter,

som icke äro i full konsekvens med hvarandra och ej heller medföra några emot skyldigheternas fullgörande svarande rättigheter för de väghållningspliktige. Till dessa våga vi räkna, utom annat, att de väghållningsskyldige, utan embetsmyndighets befattnings dermed, ega att årligen föreskrifva, huru mycket som i penningar skall till vägkassan ingå, men ej ha det minsta att säga, när det är fråga om debitering, uppbörd, redovisning och afkortning deraf, icke heller att bestämma om användningen af statsbidraget på ett sätt, som är med deras fördel för enligt, och ej heller besluta om öfverskottet i vägkassan. Vidare att de, som fullgöra vägunderhållet, icke ega befogenhet att gemensamt verkställa detsamma på ett sätt, som efter lokala förhållanden är för dem tjenligast och förut begagnats. Hvilken åtgärd vägstyrelserna skola vidtaga för att underhålla de vägar, som ej blifvit indelade, om entreprenad icke i något fall tillåtes, derom är nu gällande lag i saknad af föreskrifter. Det måste ock kallas inkonsequent, att statsbidrag icke utgår för alla vägar, som underhållas för den allmänna samfärdseln, och såsom något felande i lagstiftningen våga vi anse, att väglagen ej föreskrifver forum och fatalitet, när missnöje bland de väghållningsskyldige uppstår. Huru vi än se saken, så förefaller oss väglagen i åtskilliga delar icke vara lik andra lagar, och dessa förhållanden, jemte flera andra, kräfva efter vårt förmenande en förändring så skyndsamt som möjligt.

I anledning häraf och *med åberopande af de skäl och yrkanden i samma syfte, som uti förra motioner blifvit framställda*, samt med instämmande i öfrigt af hvad som anfördes i Andra Kammaren vid frågans behandling derstädes under sistlidet års riksdag såsom motiv för en genomgripande reform, drista vi oss föreslå, det Riksdagen beslutar att hos Kongl. Maj:t i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes, efter vederbörande vägstyrelsers hörande, så skyndsamt som möjligt låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar i och tillägg till väglagen, som pröfvas vara af behovet påkallade.»

Herrar *P. Erssons* i Vestlandaholm och *A. G. Olssons* i Frösvi motion, n:o 62, är af följande innehåll:

»Åfven i fråga om rätt att hemta väglagningsämne synes lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891 lemna åtskilligt öfrigt att önska. Näppeligen kan något talande skäl angifvas, hvarför rätten att å kronans mark utan ersättning taga sand,

grus eller sten till vägs underhåll skall vara begränsad till kronans allmänning. Om riklig tillgång på sådant ämne finnes å utmark till annan kronans egendom, bör det, efter vårt förmenande, med lika skäl vara väghållningsskyldige medgifvet att der utan ersättning hemta sand, grus eller sten för väglagning, i den mån detta är förenligt med tillgodoseende af behovet deraf för ifrågavarande egendom eller närliggande annan kronans egendom, å hvars mark tillgång derå till eget behof ej finnes. Uppoffringen blir väl ej större från kronans sida, om med iakttagande af sådant förbehåll för tillgodoseende af kronans eget behof väglagningsämne tages från annan kronan tillhörig utmark, än om det tages från kronans allmänning. Nu gällande lag är också hvad beträffar rätten att å kronans mark taga sand och grus strängare än förut härom gällande bestämmelser åtminstone enligt allmän uppfattning varit. Vi hafva oss bekant, hurusom af väghållningsskyldige under årtionden grus hemtats från för dem närbelägen utmark å kronan tillhörig egendom af annan än allmännings natur, med outtömligt förråd af grus, och att vid den af nya väglagen föranledda uppskattning af kostnaden för underhåll af de allmänna vägarne man der på orten just tagit hänsyn till att grus fans att tillgå utan ersättning på nämnda utmark, men att kort efter uppskattningen innehafvaren af egendomen förbjudit vidare bortförande af grus derifrån. Detta förbud hade till följd, att de väghållningsskyldige å ifrågavarande ort nu måste finna sig i att hemta väglagningsämne från plats, betydligt längre aflägsen från deras vägstycken och deras hemvist.

Men exempel behöfva icke anföras. Det säger sig sjelft, att genom den tränga begränsning, som rätten att utan ersättning taga väglagningsämne å kronan tillhörig mark fått genom 33 § i väglagen, väghållningsbördan gjorts icke så litet mera betungande än nödigt varit. Och helt visst har man icke åsyftat att bereda staten tillfälle att förskaffa sig inkomst genom tillhandahållande af väglagningsämnena åt dem, som hafva att vidmagthålla rikets allmänna vägar. Snarare får väl antagas, att man förbisett vigten för de väghållningsskyldige af större tillmötesgående mot dem från statens sida uti ifrågavarande afseende. Det torde då ligga i öppen dag, att ändring bör vidtagas i antydda riktning. Och behovet af ändring lär väl vara så oomtvistligt samt 33 §:s innehåll så fristående från innehållet i öfriga paragrafer i väglagen, att med ändringens vidtagande ej bör få anstå till en allmän revision af samma lag.

Vi hemställa för den skull vördsamt, att Riksdagen ville för sin del besluta, att första stycket af 33 § i lagen angående väghållnings-

besvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Å kronans allmänning samt, i den mån sådant är förenligt med tillgodoseende af samma eller närliggande kronan tillhörig egendoms behof, jemväl å utmark till annan kronans egendom må sand, grus eller sten till vägs underhåll utan ersättning tagas efter vederbörande skogstjenstemans anvisning.»

Herr *J. P. Jansson* i Saxhyttan, med hvilken herr *Sam. Söderberg* instämt, har uti motion, n:o 76, anfört:

»Ehuru ingen af de vid sistlidet års riksdag väckta motioner om ändring i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet vann Riksdagens bifall, så framgår likväl af den vid dessa motioners behandling förda diskussionen, att inom Riksdagen en allmän mening är rådande derom, att så många brister vidlåda denna lag, att en revision af densamma förr eller senare måste ske. Orsaken till att Riksdagen det oaktadt afslog motionerna torde hellre kunna sökas deri, att icke något annat förslag om en allmän revision af lagen förelåg, än att Riksdagen velat godkänna lagutskottets uttalande, att tidpunkten för en revision icke är inne, emedan vid lagens fortsatta tillämpning åtskilliga brister, utöfver dem man redan iakttagit, torde komma att yppa sig.

Icke blott inom den ort, jag tillhör, utan äfven inom många andra delar af landet — i synnerhet i de distrikt, der en mängd små väglottsegare finnas — är man emellertid högst angelägen om en sådan ändring i väglagen, att vägdistrikt må ega rätt att på offentlig auktion öfverlåta vägunderhållet. Emot den af mig i sådant syfte vid sistlidet års riksdag väckta motionen har lagutskottet endast haft att anmärka, att, enligt utskottets tanke, entreprenadsystemet komme att ställa sig dyrare för de väghållningsskyldige än vägunderhållets in natura utgörande af jordbruksfastigheten; men ett fullständigt jäf emot den anmärkningen kan man finna deri, att många vägdistrikt redan nu begagna sig af entreprenadsystemet, hvilket, ehuru saknande stöd af lag, kunnat ske, då samtliga väghållningsskyldige insett fördelen deraf, och ingen motsatt sig detsamma. För öfrigt torde väl ingen svårighet möta att, för den händelse inom något vägdistrikt, som begagnade sig af entreprenadsystemet, vägunderhållet derigenom skulle ställa sig oskäligt dyrt,

deremot uppställa tillräckligt korrektiv, vare sig man ville låta nuvarande vägunderhållningsskyldige in natura vidkännas det belopp, hvar med entreprenadsumman öfverstege af vägnämnd gjord uppskattning, eller man ville gå till väga på ett liknande sätt, som i fråga om skjutsningsskyldighetens öfverlåtande genom entreprenad är stadgadt, och lärer regeringen icke underlåta att, derest Riksdagen anhåller om förslag till sådan ändring i lagen, att det måtte tillåtas vägdistrikt begagna entreprenadsystemet, taga i öfvervägande, hvilka bestämmelser som härutinnan kunna vara erforderliga.

På grund häraf, och då Riksdagen visat sig icke vara benägen att vidtaga några partiella ändringar i förenämnda lag, och en allmän revision af densamma icke lär kunna komma till stånd, med mindre än att regeringen framlägger förslag derom, får jag vördsamt föreslå, att Riksdagen måtte till Kongl. Maj:t ingå med skrifvelse, det Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till såväl sådan ändring i lagen angående vägunderhållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891, att det måtte kunna tillstädjas väghållningsdistrikt att å offentlig auktion öfverlåta väghållningsskyldigheten, som ock öfriga af behovet påkallade ändringar i samma lag.»

Den af herr J. Bengtsson i Bjernalt afgifna motion, n:o 96, är af följande lydelse:

»Det ganska allmänna missnöje, som råder med ett flertal af bestämmelserna i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891, har, som bekant, vid de senaste riksdagarne föranledt flera motioner om förändringar af eller tillägg till olika paragrafer i nämnda lag. Äfven vid innevarande riksdag lära motioner i sådant syfte blifva framlagda, och detsamma torde allt framgent blifva fallet, till dess de allmänt kända olägenheterna blifvit genom lagändring afhjulpna. För min del vill jag härmed gifva uttryck åt de önskningsar, som bland mina kommittenter företrädesvis göra sig gällande i fråga om ändringar af gällande väglag. Dessa beröra främst följande punkter:

Jemlikt § 19 af väglagen, hvilken § uppställer undantag från 8 §:ns föreskrift, att kostnaden för underhåll af ny väg, intill dess den ingått i vägdelnings, för underhåll af bro m. m. bestrides ur vägkassan, åligger det nu den eller de kommuner, som med bidrag af statsmedel

anlagt ny väg, att densamma underhålla, till dess annorlunda blifvit bestämdt. Detta åliggande medför ofta tvister mellan de i väganläggningen deltagande kommunerna, då dessa äro flera, och innebär för öfrigt i hvarje fall en obillighet, alldenstund icke blott de, som anlagt vägen, utan i allmänhet hela distriktet har nytta af densamma. På grund häraf torde med ändring af väglagens § 19 den bestämmelsen böra i lämpligt sammanhang i lagen inflyta, att, så snart ny väg, som blifvit med bidrag af statsmedel anlagd, blifvit af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen afsynad och godkänd, dess underhåll skall öfvertagas af distriktets vägkassa, till dess vid ny vägdelning annorlunda bestämmes.

En liknande föreskrift är äfven önskvärd beträffande underhållet af broar, som tillhöra indelta allmänna landsvägar. Till följd af den tidsutdräkt, som ofta är förenad med tillämpningen af andra punkten af väglagens § 33, då öfverenskommelse icke kunnat i godo träffas mellan väghållningsskyldig och egare af mark, der denne vill taga väglagningsämne, är önskligt, att häradsrättens befattning härmed upphör och frågans afgörande uppdrages åt gode män. Den ifrågavarande punkten kunde då lämpligen erhålla följande lydelse:

'Vill någon å annan mark taga sand, grus eller sten till vägs underhåll och kan öfverenskommelse med jordegaren icke träffas, så hänskjutes frågan till afgörande af tre gode män, hvilka skola bestämma dels, hvarest nämnda väglagningsämnen må tagas, dels ersättningen därför. Desse gode män utses sålunda, att jordegaren väljer en, den väghållningsskyldige en och distriktets vägstyrelse den tredje; om någondera parten icke inom fjorton dagar efter tillsägelsen väljer god man, så eger kronofogden i orten välja sådan i den tredskandes ställe. Gode männens beslut gälle minst i tio år eller till dess före denna tid ny vägdelning afslutats. Gode männen åtnjuta ersättning för resor och tidspillan, såsom för nämndemän är stadgadt i fråga om extra förrättningar'.

I 35 § synes böra intagas föreskrift om ersättning till de nämndemän, som vid vägsyn biträda, och bör denna ersättning utgå ur vägkassan samt bestämmas efter samma grunder som den till ledamöter i egodelningsrätt utgående ersättning.

I 47 § torde tydliga föreskrifter om *sammankallandet* af de väghållningsskyldige till val af ledamöter i särskilda nämnden böra inflyta, hvarigenom senare punkten af denna § skulle få följande lydelse:

'Sådant val verkställes i distrikt, innefattande endast en kommun, på sätt för val å kommunalstämma finnes stadgadt och på kallelse af kommunalstämmans ordförande, dock att röstvärdet beräknas efter väg-

fyrktal, men i andra distrikt genom dertill i enahanda ordning utsedda valmän, en för hvarje kommun, hvilka valmän sammanträda, om distriktet utgöres af härad eller del deraf, inför häradsrätten på kallelse af vederbörande domhafvande och eljest inför Konungens befallningshafvande eller annan af Konungens befallningshafvande bestämd myndighet och på kallelse af den myndighet, som valet förrättar; skolande härvid för hvarje kommuns valman röstvärdet beräknas efter kommunens sammanlagda vägfyrktal.'

Då ovisshet råder beträffande skyldigheten att bestrida kostnaden för offentliggörandet af uppskattningsinstrumentet, hvarom i § 51 stadgas, böra i nämnda § orden 'som låter i länskungörelserna offentliggöra detsamma' utbytas mot orden 'som låter i länskungörelserna på statsverkets bekostnad offentliggöra detsamma'.

Som bekant har ordet 'ombud' i § 58 än tolkats såsom af kommunerna valda ombud, än såsom fullmäktige för enskilda väghållningsskyldige. Ett förtydligande lärer väl här vara nödvändigt, och torde dervid den senare tolkningen böra få företrädet. Tillika bör då föreskrifvas, att ombuden sjelfva böra vara inom distriktet väghållningsskyldige, samt att ingen må på grund af fullmakt rösta för mer än *en* väghållningsskyldig.

I § 61 torde böra föreskrifvas, att äfven vägfyrktalslängder skola af häradsskrifvaren upprättas. För närvarande råder ovisshet om, huruvida vägfyrktalslängderna skola upprättas af denne tjänsteman eller af vederbörande kommunalnämnd.

I § 37 torde böra föreskrifvas, att, när för sådan framställning, hvarom §:ns första punkt handlar, taxeringsbevis hos häradsskrifvare begäres, *gemensamt* sådant för samtliga sökande skall på begäran utfärdas.

På grund af det anförda tillåter jag mig att härmed hemställa, att Riksdagen måtte besluta uti skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville låta företaga en fullständig revision och omarbetning af gällande väglag, hvarvid ofvan framställda önskningsmål måtte vinna beaktande.»

Slutligen har herr *M. Andersson* i Löfhult afgifvit en motion, n:o 129, så lydande:

»Efter en vidlyftig, förutgången utredning blef nya väglagen af

Riksdagen antagen 1891, och för att bereda väghållningsskyldige någon lättnad i vägunderhållet bestämdes, att af statsmedel skulle årligen utbetalas en tiondedel af vägunderhållskostnaden, efter särskilda nämndens uppskattning, men det visar sig vara allt för litet, då nya väglagen gifvit anledningar till drygare utgifter för dem, som skola underhålla allmänna vägarne in natura.

Före nya väglagens antagande hade vägunderhållsskyldige rättighet att på annans utmark fritt taga väglagningsämne. I nya väglagen, § 33, åligger det väghållningsskyldige att betala för väglagningsämne, som tages på annans mark. Vid de årliga vägsynerna tillämpas lagen mycket strängt, och väghållningsskyldige åläggas att broa vägarne med grus, som måste hemtas från grusgropar, belägna på ganska långa afstånd från väghållarens tilldelade vägstycke, samt betala från 10 till 25 öre per enbetslass. Härtill kommer stundom rättegångar med jordegaren om hvar grus får tagas samt betalningen därför m. m. trakasserier.

Det vore väl rätt och billigt, att af statsmedel betalades till vägunderhållare så stort belopp, som dessa få utgifva för att taga väglagningsämne från annans mark, hvilken utgift i allmänhet är mera än dubbelt mot det, som nu erhålles af statsmedel. Häraf framgår, att af statsmedel borde utgå minst en femtedel af vägunderhållskostnaden in natura.

Jag vågar vördsamt föreslå, att Riksdagen beslutar, att första momentet i § 60 i väglagen skall få följande förändrade lydelse:

§ 60.

Utaf den för vägunderhåll in natura uppskattade kostnad lemnas en femtedel af statsmedel, hvilket bidrag utbetalas till vederbörande vägstyrelse för att på lämpligt sätt tillhandahållas dem, som berörda vägunderhåll bestrida.

Andra momentet lika som förut.»

Då utskottet nu går att öfver berörda motioner afgifva utlåtande, vill utskottet till en början fästa uppmärksamheten å den olikhet, som dem emellan förefinnes derutinnan, att somliga afse allmän revision af gällande väglag, andra endast speciella ändringar deri. Till först-

nämnda grupp höra, såsom af ofvan lemnade redogörelse framgår, de förslag, som framstälts af herrar Lindblad, Eliasson och Ericsson, Jansson samt Bengtsson, till den senare åter de af herrar Sandquist, Ersson och Olsson samt Andersson afgifna motionerna.

Denna omständighet har föranlett utskottet att, för vinnande af öfverskådlig het, så anordna detta sitt utlåtande, att utskottet först afgifver yttrande rörande de speciella ändringsförslag, som i motionerna antingen uttryckligen framstälts eller på grund af den gifna motivering en kunna anses deri innefattade, hvarefter utskottet öfvergår att uttala sig om den åtgärd, som enligt utskottets tanke bör i anledning af motionerna från Riksdagens sida vidtagas.

I detta sammanhang må tillika erinras, att herrar Eliasson och Ericsson såsom stöd för sitt förslag om allmän revision af väglagen åberopat de skäl och yrkanden i samma syfte som motionärernas nu afgifna framställning, hvilka uti föregående motioner framstälts, och att utskottet på grund här af ansett sig ega skyldighet att till behandling upptaga jemväl åtskilliga vid sistlidet års riksdag väckta förslag om speciella ändringar uti väglagen.

De ändringsförslag, hvaröfver utskottet har att sig uttala, uppgå i följd här af till ganska stort antal, och har utskottet därför, till befrämjande af reda uti framställningen, ansett sig böra åt utlåtandet gifva sådan form, att den i väglagen gifna paragrafföljden såvidt möjligt iakttages, och att utskottet alltså i den ordning, som här af betingas, afgifver yttrande rörande samtliga i motionerna innefattade ändringsförslag.

Utskottet gör alltså början med det vid sistlidet års riksdag väckta, nu af herrar Eliasson och Ericsson återupptagna förslaget om ändring af väglagens

4 §.

Ifrågavarande förslag rigtade sig mot den Konungens befallningshafvande tillerkända rätt att, efter inhemtande af de väghållnings-skyldiges och vederbörande häradsrätts yttrande, men deraf ej lagligen bunden, meddela beslut i fråga om anläggning af nya allmänna vägar.

Det förmenades nemligen, att denna Konungens befallningshafvandes befogenhet vore allt för obegränsad och kunde för de väghållnings-skyldige medföra alltför tunga förpligtelser. Såsom korrektiv häremot föreslogs därför inskränkning af Konungens befallningshafvandes afgöranderätt i fråga om nya vägars anläggning till de fall, då häradsrätten, sammansatt af ojäfvig uthäradsnämnd, tillstyrkt anläggningen.

I likhet med 1897 års lagutskott kan emellertid utskottet ej finna en sådan lagändring lämplig eller af behovet påkallad. Häradsrättens utlåtande i ämnet bestämmes ju af ordföranden, om en af nämnden är med honom ense, och denne ordförande är ej alltid närmare förtrogen med de förhållanden, som inverka på frågans afgörande. För den händelse den väg, hvars anläggning ifrågasättes, verkligen ej är för den allmänna samfärdseln nödig, lär för öfrigt Konungens befallningshafvande — sedan de väghållningsskyldige och häradsrätten lemnats tillfälle att derom sig yttra — ej finna anledning att anläggningen påbjuda; och för den oförmodade händelse att så skulle ske, hafva ju de personer, som deraf finna sitt intresse kränkt, tillfälle att genom besvär i vanlig ordning härutinnan skaffa sig rättelse.

Å andra sidan blefve genom den ifrågasatta begränsningen af Konungens befallningshafvandes befogenhet den möjlighet, som nu finnes, att, oberoende af de rent lokala intressena, tillgodose den allmänna samfärdseln kraf, kanske ej sällan stängd.

5 §.

Mot denna paragraf, hvilken innehåller en af hufvudprinciperna uti väglagen — att härad i regel utgör väghållningsdistrikt — är herr Lindblads motion till sitt hufvudsyfte rigtad. De flesta af honom förordade detaljändringar stå nemligen i oupplösligt samband med det af honom väckta förslaget, att kommunen skall blifva väghållningsdistrikt, och kräfva alltså från utskottets sida särskilda yttranden endast i den händelse principen om kommunen såsom väghållningsdistrikt vinner utskottets godkännande.

Så är emellertid ej förhållandet.

Enligt utskottets tanke skulle nemligen denna princip antagande, långt ifrån att i allmänhet främja en jemn och rättvis fördelning af väghållningsbördan, leda derhän att än ytterligare öka den ojemnhet härutinnan, som äfven nu — med häradet såsom väghållningsdistrikt — framträder i afseende å skilda delar af landet.

Den af motionären förordade grundsatsen står ock i bestämd motsats till den rigtning, hvori man under förarbetena till nu gällande väglag ansåg utjemning af vägbördan kunna vinnas.

Utskottet vill i detta hänseende erinra, att den komité, som den 14 december 1880 afgaf betänkande i fråga om ändrad lagstiftning angående väghållningsbesvärets utgörande, föreslog, att väghållnings-

distriktet skulle utsträckas att omfatta hela landstingsområdet, då endast på denna väg vore möjligt att vinna rättvis fördelning af vägbördan.

Dessutom vill utskottet erinra, att, derest förhållandena å någon särskild ort skulle vara sådana, att kommunerna lämpligen kunna hvar för sig utgöra väghållningsdistrikt, det redan enligt gällande lag är möjligt att få en sådan ordning införd. 82 § väglagen lemna nemligen åt Konungens befallningshafvande befogenhet att efter de väghållningskyldiges hörande besluta, huruvida delning af härad i särskilda väghållningsdistrikt bör ega rum.

Att genom antagande af den utaf motionären förordade principen kostnaderna för förvaltningen skulle nedbringas, synes föga sannolikt, då väl näppeligen kunde ifrågasättas, att kommunalnämnderna eller andra kommunala myndigheter skulle utan ersättning öfvertaga vägstyrelsens nuvarande åligganden.

Utskottet håller sålunda före, att ändring af väglagen i den af herr Lindblad föreslagna, nu omförmälda rigtning ej bör åvägbringas, vid hvilket förhållande utskottet anser, att äfven öfriga af herr Lindblad förordade, i omedelbart samband härmed stående detaljändringar böra lemnas utan afseende.

Utskottet har derefter att yttra sig om herr Sandquists ändringsförslag beträffande

6 §

hvilket afser inskränkning i den enligt gällande lag stadgade regel att inkomst genom aflöning, arvode och traktamente eller annan med allmän eller enskild tjenstebefattning förenad förmån, pension, årligt understöd, gratifikation, lifränta och undantagsförmån ej deltagar i vägunderhållsskyldigheten.

Herr Sandquist föreslår nemligen ändring af paragrafen i det syfte, att dylik inkomst, så vidt den uppgår till minst 1,000 kronor, skall i likhet med annan inkomst till samma belopp deltaga i berörda skyldighet.

Mot en dylik ändring har utskottet intet att erinra. Det lär nemligen ej kunna förnekas, att personer, som hafva en inkomst af angifvet slag af 1,000 kronor eller derutöfver, äro, hvad beträffar förmågan att i väghållningsbesvärets utgörande deltaga, i minst lika god, ja, bättre ställning än åtskilliga andra, som enligt nu gällande lag få dertill bidraga, och särskildt vid jemförelse med egare eller innehafvare af smärre fastigheter ter sig ifrågavarande inkomsttagares ställning i

detta afseende sådan, att den dem medgifna fördel näppeligen kan på goda grunder försvaras.

Motionärens förslag kan emellertid icke i den form det föreligger antagas, då det naturligtvis ej kan vara lämpligt att såsom undantag från regeln, att inkomst, som uppgår till minst ett tusen kronor, skall i vägunderhållsskyldigheten deltaga, införes ett stadgande, såsom motionären föreslagit, i fråga om inkomst, understigande ett tusen kronor.

Äfven herr Lindblad har uti nu ifrågavarande paragraf förordat en ändring i syfte att jordbruksfastighet, understigande femhundra kronors taxeringsvärde, skulle befrias från skyldigheten att i väghållningsbesväret deltaga.

Denna ändring kan utskottet ej tillstyrka. Dels skulle härigenom rubbas den af ålder gällande principen om jordbruksfastighetens deltagande i berörda besvär, dels skulle genom den föreslagna förändringen kunna för andra beskattningsföremål vållas en väsentlig ökning af vägunderhållsördan.

Med anlitande af egostyckningsförfarandet skulle alltså exempelvis fastigheter af stor omfattning kunna helt och hållet undandragas från deltagande i denna skyldighet. Dessutom må påpekas, att, derest den ofvan i fråga om inkomstagare förordade ändring vidtages, afsevärd lättnad i väghållningsbesväret beredes äfven mindre fastighetsegare.

19 §.

Den af herr Bengtsson beträffande denna paragraf föreslagna ändring synes bero på missförstånd af lagens nu gällande stadganden. Det är nemligen enligt utskottets åsigt ingalunda så, som han förmenar, att kommuner, som med bidrag af statsmedel anlagt ny väg samt fått densamma afsynad och godkänd, äro skyldiga att underhålla vägen, till dess annorlunda blifvit bestämdt, utan skall, jemlikt 8 §, detta underhåll, intill dess vägdelning sker, bestridas af väggassan. Den omständigheten, att kommunen själf anlagt vägen, kan nemligen ej hänföras till sådant särskildt åtagande, som i 19 § omförmäles.

Enahanda är förhållandet beträffande bro, som ej ingått i vägdelning.

24 §.

Något direkt förslag om ändring af ifrågavarande paragraf föreligger ej uti de vid innevarande riksdag afgifna motionerna. Med

hänsyn till herrar Eliassons och Ericssons åberopande af förut framställda yrkanden anser sig emellertid utskottet böra till behandling upptaga en af herr Eliasson m. fl. vid sistlidet års riksdag i då afgifven motion mot denna paragraf framställd anmärkning. Det framhölls i sådant afseende, att vägunderhållet blifvit väsentligen försvåradt genom upphäfvande af den förut gällande bestämmelsen, att i regel jordegaren skulle vara skyldig att på ett visst område å ömse sidor om vägen låta borthugga befintliga buskar. Med den inskränkning af denna jordegarens skyldighet, som genom 24 §:s antagande vidtagits, i ty att numera endast i skogsmark sådana träd eller buskar skola borthuggas, hvilka med någon gren nå fram till vägens kant, hade väghållningstungan blifvit på flera ställen ganska väsentligt ökad, hvarför det vore önskvärdt, att en återgång till förut gällande bestämmelser egde rum.

Häremot vill emellertid utskottet erinra, att det särskilda utskott vid 1889 års riksdag, som hade sig förelagdt att yttra sig öfver Kongl. Maj:ts då framlagda proposition angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, just emot en bestämmelse, sådan som den af motionärerna förordade, uttalade betänkligheter af beaktansvärd art.

Utskottet erkände visserligen, att ett lagbud i den af motionärerna nu ifrågasatta riktning mångenstädes skulle medföra lättnad i vägunderhållet samt minska kostnaderna därför. Men då jordegarens rätt deraf berördes, måste vid lagbestämmelsens affattande all möjlig varsamhet iakttagas. Att tillerkänna jordegarne särskild ersättning skulle utan tvifvel medföra högst betydande kostnader och besvär för de väghållningsskyldige. Blefve jordegaren åter förbunden att å ett så stort område, som i Kongl. Maj:ts förslag ifrågasattes — 3,5 meter å ömse sidor om vägens kant — utan rätt till ersättning undanröjda icke blott buskar, utan äfven alla träd, skulle härigenom göras ett onödigt stort ingrepp i jordegarens rätt.

Utskottet ansåg sig därför böra söka en medelväg och föreslog i denna afsigt just den lydelse af ifrågavarande paragraf, som sedermera blef af 1891 års Riksdag antagen.

Då alltså 24 §:s nuvarande lydelse tillkommit efter särskildt omsorgsfull pröfning, och då utskottet håller före, att ifrågavarande bestämmelse, behörigen iakttagen, innebär ett riktigt afvägande emellan jordegarens och de väghållningsskyldiges motsatta intressen, finner sig utskottet icke kunna förorda den i berörda paragraf sålunda ifrågasatta ändring.

I fråga om

33 §

föreligga tvenne särskilda ändringsförslag, det ena af herr Bengtsson, åsyftande att åt gode män öfverlåta den, enligt paragrafens nuvarande lydelse, häradsrätten tillkommande befogenhet att i fall af bristande öfverenskommelse bestämma, hvarest å annan mark än kronans allmänning väglagningsämnen må tagas, äfvensom ersättningens belopp, det andra af herrar Ersson och Olsson, innefattande förslag om utsträckning af rätten för de väghållningsskyldige att å kronans allmänning utan ersättning taga sand, grus eller sten jemväl till utmark å annan kronans egendom.

Intetdera af dessa förslag har vunnit utskottets godkännande.

Hvad först omförmälda förslag vidkommer, skulle det enligt utskottets tanke strida mot vår rätts allmänna grundsatser att, utan afseende å de rättsegandes egen vilja, tvinga dem att i en sak af sådan beskaffenhet som den ifrågavarande underkasta sig afgörandet af gode män och såmedelst betaga dem rätten att hos vederbörlig domstol få sina anspråk pröfvade.

Beträffande åter herrar Erssons och Olssons förslag anser utskottet, att en sådan rätt att å annan kronans egendom än allmänning — hvartill enligt af Kongl. Maj:t den 3 juni 1897 meddeladt utslag äfven räknas kronopark, som bildats af indraget boställe — utan ersättning taga väglagningsämnen i många fall skulle bereda afsevärda kostnader och olägenheter för egendomens brukare. Ej nog dermed, att vägen till grustaget skulle i följd af det trägna trafikerandet kräfvat kostsammare underhåll, än eljest vore behöfligt, i många fall skulle derjemte annan skadegörelse å egendomen blifva en följd af den medgifna friheten.

35 §.

Uti denna paragraf har herr Bengtsson föreslagit införande af föreskrift om ersättning till de nämndemän, som vid vägsyn biträda.

Gent häremot vill utskottet erinra, dels att 1734 års lag föreskrifvit skyldighet för nämndemän att deltaga i vägsyn, dels ock att den nya väglagen genom ifrågavarande stadgande i 35 § icke ålagt nämnden något ytterligare besvär utöfver hvad redan förut varit i lag stadgadt, samt slutligen att ersättning till nämndemännen för utförande af det uppdrag, som enligt förstnämnda lag till dem lemnats, icke varit medgifven.

I följd häraf och då en ändring i det föreslagna syftet skulle

kunna för de väghållningsskyldige medföra ganska afsevärda kostnader' anser utskottet, att icke någon anledning förefinnes att för det fall' hvarom nu är fråga, göra något afsteg från den allmänna principen¹ i fråga om kommunala förtroendeuppdrag — eller att desamma böra fullgöras utan ersättning.

Utskottet har anledning att här beröra äfven ett vid sistlidet års riksdag väckt förslag derom, att vid vägsyn åklagarerätten skulle tillkomma länsmannen, men domsrätten nämnden.

Utskottet vidhåller beträffande detta förslag sin förut uttalade uppfattning, att en dylik fördelning mellan länsmannen och de biträdande nämndemännen af befogenheten i fråga om vägsyn ej är erforderlig. Väglagens bestämmelse härutinnan öfverensstämmer med hvad af ålder varit gällande och torde ej innebära någon otydlighet eller medföra någon olägenhet.

Den af herr Bengtsson uti

37 §

föreslagna föreskrift om gemensamt taxeringsbevis utfärdande anser utskottet ej vara behöflig eller lämplig, då densamma dels berör endast de jemförelsevis få fall, då ny vägdeltning skall ega rum, dels i allt fall ej har sin plats uti väglagen, utan i förordningen om expeditionslösen.

Det af herr Eliasson uti motion vid sistlidet års riksdag framställda förslag, att ordet »väsentligen» ur andra momentet skulle utgå, kan utskottet allt fortfarande ej godkänna.

Utskottet anser nemligen, att momentets oförändrade form med tillbörlig tydlighet utmärker den mening, som, enligt utskottets tanke, bör i momentet uttalas, den nemligen, att ej en hvar, om ock den oöfverdligaste, förändring i bestående förhållanden skall kunna utgöra tillräcklig anledning till ny vägdelnings genomförande.

44 §.

Det i fråga om denna paragraf i herr Eliassons vid sistlidet års riksdag afgifna motion framställda ändringsförslag kan utskottet ej biträda. Att åt egodelningsrätt öfverlåta pröfning af besvär öfver vägdeltning — hvilken pröfning nu tillkommer Konungens befallningshafvande — vore att bryta den princip, som genomgår gällande väglag, och enligt hvilken Konungens befallningshafvande har det närmaste öfverinseendet öfver lagens rätta tillämpning. Något praktiskt behof

af en sådan ändring förefinnes ej heller enligt utskottets mening, då Konungens befallningshafvande väl är i stånd att underkasta frågor om vägdelning såväl formel som saklig pröfning.

Uti

47 §

har herr Bengtsson föreslagit införande af bestämmelser rörande hvilka myndigheter, som hafva att föranstalta om val af ledamöter i den uti paragrafen omförmälda särskilda nämnd. De i sådant afseende föreslagna bestämmelser synas utskottet behöfliga och lämpliga.

Deremot har utskottet ej funnit skäl att frångå den uppfattning, utskottet vid sistlidet års riksdag uttalade i fråga om herr Eliassons m. fl:s då afgifna förslag, att val till ledamöter af särskilda nämnden, i stället för att ske inför häradsrätten genom särskildt utsedde valmän, skulle förrättas å de i väglagens 58 § omförmälda sammanträden med de väghållningsskyldige.

Denna ändring, som lär afse ej blott valets förrättande vid annat tillfälle, än nu är föreskrifvet, utan äfven att detsamma skall ske ej genom af kommunerna utsedde valmän, utan af de väghållningsskyldige sjelfva eller deras ombud, kan utskottet fortfarande ej tillstyrka, då deltagandet i valet derigenom skulle väsentligen försvåras, på samma gång det skulle blifva hardt när omöjligt för väghållningsdistriktets mera aflägsna kommuner att vid valen få hela sitt vägfyrktal representeradt. Valen skulle derigenom komma att mången gång bero på en ren slump, då deremot under nuvarande förhållanden den enligt utskottets förmenande rigtiga principen kan vinna tillämpning, att kommunernas större eller mindre vägfyrktal skall vara afgörande för deras större eller mindre inflytande på valets utgång.

Hvad beträffar det i fråga om

51 §

af herr Bengtsson framställda förslag om uttrycklig bestämmelse derom, att det i paragrafen föreskrifna offentliggörandet i länskungörelserna af uppskattningsinstrumenten skall ske på statens bekostnad, anser utskottet, att detsamma har goda grunder för sig, särskildt som lagtillämpningen visat, att paragrafen i oförändradt skick tolkas såsom innefattande skyldighet för kommunerna att gälda kostnaden för införandet af ifrågavarande uppskattningsinstrument.

Herr Eliassons vid nästlidet års riksdag framställda förslag om ändring i berörda paragraf i sådan riktning, att uppskattningsinstrumentet ej vidare skulle offentliggöras i länskungörelserna, utan endast upprättas i två exemplar, af hvilka det ena skulle insändas till Konungens befallningshafvande, det andra öfverlemnas till vederbörande vägstyrelse att hållas de väghållningsskyldige till handa, kan utskottet deremot ej förorda. Uppskattningsinstrumentet är nemligen, enligt utskottets åsigt, af sådan vikt för en hvar af de väghållningsskyldige, att dess offentliggörande i länskungörelserna måste betraktas såsom en fördel.

54 §.

Den af herr Eliasson vid sistlidet års riksdag i denna paragraf ifrågasatta ändring, i syfte att val af vägstyrelse och revisorer med suppleanter skulle ske vid de i § 58 omnämnda sammanträden med de väghållningsskyldige, kan utskottet af skäl, som under 47 § nämnda äro, ej heller nu tillstyrka.

Likaså finner utskottet det af herr Eliasson vid sistlidet års riksdag väckta förslaget om upphäfvande af det i

57 §

förekommande stadgandet, att vägstyrelsens ordförande skulle låta i länskungörelserna offentliggöra revisorernas berättelse jemte styrelsens förklaring öfver möjligen gjorda anmärkningar samt förslaget till inkomst- och utgiftsstat, icke vara med hänsyn till ifrågavarande handlingars vikt att tillråda.

Beträffande

58 §

föreligger ett flertal ändringsförslag.

Först möter herr Bengtssons förslag om förtydligande af det i paragrafen förekommande ordet »ombud».

Denna ändring synes utskottet ej vara af nöden för att förebygga den missuppfattning, som, enligt motionärens utsago, har i fråga om paragrafens tolkning gjort sig gällande, då man till sådana ombud, hvarom paragrafen förmäler, velat hänföra äfven sådana ombud, som af kommunalstämma blifvit utsedda. Enligt utskottets tanke framgår

det af paragrafens lydelse med tillbörlig tydlighet, att med ordet ombud här endast afses representanter för enskilde väghållningsskyldige.

Ej heller anser utskottet lämpligt, att, såsom herr Bengtsson föreslagit, uti paragrafen intages föreskrift, att ombuden skola vara inom distriktet väghållningsskyldige, samt att ingen må på grund af fullmägt rösta för mer än en väghållningsskyldig.

Exempelvis skulle det enligt utskottets mening vara mindre ändamålsenligt att genom uppställande af förstnämnda fordran förbjuda en förvaltare å en egendom att i en fråga, som så nära sammanhänger med hans verksamhet i öfrigt, företräda husbonden-jordegaren, och beträffande den föreslagna inskränkningen af rätten att rösta på grund af fullmägt, kan utskottet ej finna någon fara förenad med den nu medgifna friheten i berörda afseende.

Utskottet har vidare att yttra sig beträffande tvenne af herr Eliasson vid sistlidet års riksdag framställda ändringsförslag angående nu berörda paragraf.

Hvad då först angår förslaget om sådant tillägg till paragrafen, att vägstyrelsens räkenskaper skola delgifvas de väghållningsskyldige på samma gång som utgifts- och inkomststaten fastställles, äfvensom att fråga om decharge för vägstyrelsens förvaltning af vägkassan dervid ock skall förekomma, anser utskottet ett dylikt tillägg obehöfligt.

Det torde nemligen ligga i sakens natur, att inkomst- och utgiftsstat för ett visst år ej kan pröfvas utan att till grund därför läggas de förhållanden, som utvisas af räkenskaperna från nästföregående år, vare sig att dessa räkenskaper visa brist eller öfverskott. Fastställande af inkomst- och utgiftsstat för ett visst år innefattar alltså i sig äfven granskning af näst föregående års räkenskaper och vägstyrelsens förvaltning af vägkassan.

Vidkommande åter förslaget om införande af föreskrift om besvär anförande öfver beslut, som vid i paragrafen omförmälda sammanträden fattats, måste utskottet medgifva det vara en brist uti väglagen, att dylik bestämmelse saknas. Visserligen har den praktiska tillämpningen visat sig kunna härför råda bot, i ty att Kongl. Maj:t uti flera särskilda genom besvär inkomna ärenden förklarar, att det tillkommer Konungens befallningshafvande att till pröfning upptaga besvär öfver de i 58 § angifna beslut; men antydda brist har likvisst redan förorsakat olägenheter och tidsutdrägt.

Mot förslaget, att bestämmelserna om besvär öfver kommunalstämmobeslut blefve i förevarande fall tillämpliga, har utskottet intet att erinra.

59 §.

Vid stistlidne års riksdag väcktes i fråga om denna paragraf ett förslag, som, ehuru nu ej uttryckligen återupprepadt, likvisst må anses innefattadt i den af herrar Eliasson och Ericsson afgifna motion.

Det föreslogs nemligen införande af bestämmelser derom, att kommunalnämnd skulle vara skyldig att upprätta vägfyrktalslängd samt att denna längd skulle underkastas samma granskning och tillfälle dertill, som i kongl. förordningen om kommunalstyrelse å landet föreskrifves beträffande kommunens fyrktalslängd.

Då saknaden af bestämmelse om hvem skyldigheten att upprätta vägfyrktalslängd åligger, lätteligen kan förorsaka olägenheter, anser äfven utskottet en sådan bestämmelse vara af behovet påkallad, liksom utskottet håller före, att en dylik skyldighet lämpligen bör åläggas vederbörande kommunalnämnd.

För sådant fall synes ej heller något vara att erinra emot förslaget om fyrktalslängdens granskning.

Ehuru afseende en annan paragraf af väglagen, må i detta sammanhang herr Bengtssons förslag om ändring i 61 § i syfte, att härads-skrifvare skulle åläggas upprätta vägfyrktalslängd, vinna omnämmande; och anser utskottet sig, med stöd af det förut anförda, böra afstyrka bifall till nämnda förslag.

60 §.

Det i denna paragraf inrymda stadgandet om statsbidragets storlek är föremål för ändringsförslag i herr M. Anderssons motion, deri påyrkas statsbidragets höjande till $\frac{1}{2}$ af den för vägunderhåll in natura uppskattade kostnad.

Detta förslag anser sig utskottet ej kunna tillstyrka, då efter väglagens antagande ej sådana förändrade förhållanden synas hafva inträdt, som betinga en dylik förhöjning af statsbidraget, vid hvars bestämmande år 1891 hänsyn lär hafva tagits äfven till den af motionären såsom stöd för förslaget åberopade omständighet.

I ett annat afseende deremot påkallas enligt utskottets mening ändring af reglerna för statsbidragets utgående.

Då, såsom i herr Eliassons vid sistlidet års riksdag afgifna motion uttalades, vid tillämpningen af 60 § den princip gjort sig gällande, att statsbidrag vägrats för sådana vägar, som underhållas på

väggkassans bekostnad, är enligt utskottets åsigt, då ej skäl förefinnes att för statsbidrags erhållande göra skilnad mellan de vägar, som underhållas genom arbete, och dem, som underhållas medelst penning-sammanskott, välgrundad anledning att genom ändring af paragrafens ordalydelse fastslå den grundsats, att statsbidrag skall utgå för all lands-väg och bygdeväg, som underhållas antingen in natura af de väghållningsskyldige eller ock gemensamt på hela distriktets eller dess väggkassas bekostnad, såvida väggskatt för sådant ändamål utgöres af de in natura väghållningsskyldige.

I sammanhang härmed vill utskottet uttala, att utskottet allt fortfarande vidhåller sin uppfattning om det mindre ändamålsenliga uti det förslag, som vid flera tillfällen framstälts om förändring af 60 § derhän, att de väghållningsskyldige skulle ega bestämma, om statsbidraget för vägunderhållet in natura skulle utdelas till de väghållningsskyldige eller ingå till väggkassan.

Genom den föreslagna lagändringen skulle nemligen förorsakas, att, der särskild extra utdebitering å de väghållningsskyldige icke ifrågakomme, de, som fullgöra vägunderhåll in natura, finge till väggkassan öfverlemna den dem tillerkända ersättningen af statsmedel utan att erhålla någon deremot svarande nedsättning i väggskatten.

Hvad af herr Lindblad ordats om lämpligheten af förhöjning af statsbidraget för visst fall lär ej kräva särskildt yttrande, då såsom förutsättning för detta förslag uppstälts grundsatsen om kommunen såsom väghållningsdistrikt.

§ 63.

I fråga om väggskattens debitering, uppbörd och redovisning föreslogos af herr Eliasson uti hans vid sistlidet års riksdag afgifna motion ändrade bestämmelser derutinnan, att dessa förrättningar verkställande skulle uppdragas åt »hvilkendera som helst antingen väggstyrelse eller kommunalnämnd», i sammanhang hvarmed förordades stadgande om och hvilken granskning debiteringslängden skulle undergå, dervid de för debiteringslängd å kommunalutskylder gifna bestämmelser ansågos lämpliga.

Liksom 1897 års lagutskott kan utskottet ej finna den ifrågasatta ändringen lämplig.

Uppbörd genom väggstyrelse skulle vara förenad med stora olägenheter, vida större än de, som åtfölja det nu stadgade uppbördssättet genom kronobetjeningen.

Och hvad angår vägs-kattens uppbörd genom kommunalnämnd, så har förslag derom så nyligen som vid 1896 års riksdag varit föremål för Riksdagens pröfning, dervid detsamma ej blifvit af Riksdagen antaget.

65 §.

Hvad af herr Lindblad föreslagits om ändrade grunder för vinter-väghållningens utgörande lærer af anledning, som ofvan under 60 § angifvits, ej påkalla särskildt yttrade af utskottet.

Den uti

69 §

af herr Eliason vid sistlidne riksdag föreslagna ändring, att härads-rätt i stället för såsom enligt gällande lag Konungens befallningshafvande skulle, derest de väghållningsskyldige och ploglagen ej kunna enas om ersättningen för vinterväghållningen, bestämma ersättningens belopp, kan utskottet ej förorda, då Konungens befallningshafvande, hvilken har sig ombetrodt att bestämma sjelfva ploglagsindelningen, synes lämpligast kunna afgöra frågor om ersättningens storlek.

Hvad slutligen angår det uti herr Janssons motion framställda förslag om stadgande af rätt för väghållningsdistrikt att upplåta vägunderhållet på entreprenad — hvilket förslag förordats äfven i andra nu afgifna motioner — anser sig utskottet ej ega skäl tillstyrka detsamma, då entreprenadsystemet, enligt utskottets tanke, i de allra flesta fall säkerligen komme att ställa sig dyrare för de väghållningsskyldige än det enligt väglagen gällande systemet om vägunderhållets in natura utgörande af jordbruksfastighet, och det ej synes utskottet billigt att, der enhällig öfverenskommelse om entreprenad ej kan träffas, låta en majoritet inom distriktet tvinga minoriteten att betala för sitt vägunderhåll i stället för att sjelf få verkställa detsamma.

Redogörelsen för de detaljerade ändringsförslag, som uti förevarande motioner finnas innefattade, har härmed nått sitt slut, och det återstår för utskottet att uttala sig, huruvida någon åtgärd, och i sådant fall hvilken, bör, i anledning af de framställda förslagen, af Riksdagen vidtagas.

I detta afseende ligger närmast, att utskottet skulle tillstyrka Riksdagen att genom skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om utarbetande och framläggande af förslag till ändringar af väglagen i de syften, som vunnit utskottets godkännande; ifrågasätts emellertid, att utskottet skulle vidhålla den ståndpunkt, utskottet vid sistlidet års riksdag intog, och sålunda, ehuru åtskilliga af de föreslagna ändringarna befunnits lämpliga, likväl med hänsyn till den korta tid, hvarunder väglagen varit i tillämpning, och med fästadt afseende derå, att de godkända ändringsförslagen icke äro af någon synnerlig vikt och betydelse, hos Riksdagen hemställa, att motionerna nu icke måtte föranleda till någon Riksdagens åtgärd; slutligen kan man anse, att utskottet borde tillråda Riksdagen att uti skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om allmän och fullständig revision af gällande väglagstiftning.

Någon allmän revision har emellertid utskottet ej ansett sig hafva anledning tillstyrka, då de ändringsförslag, som utskottet godkänt, endast beröra detaljbestämmelser uti väglagen och icke afse rubbning af några lagens hufvudgrunder.

Deremot finner utskottet giltiga skäl föreligga att tillstyrka Riksdagen vidtaga åtgärder för åvägabringande af de partiella ändringar uti väglagen, som enligt förut lemnade redogörelse befunnits vid utskottets granskning vara af lämplighet betingade.

En jemförelse mellan utskottets uttalande beträffande de vid sistlidet års riksdag i ämnet afgifna motioner och den granskning, som af utskottet här ofvan företagits i fråga om de nu föreliggande ändringsförslagen, ådagalägger nemligen, att under det sistförflutna året ej framträdt något af utskottet erkänt behof af revision af väglagen i vidare mån, än vid sistförflutna riksdag erkändes.

Det vill häraf framgå, att väglagens fortsatta tillämpning ej i så hastig följd, som utskottet vid sistlidna års riksdag tillät sig förmoda, kommer att ådagalägga nödvändigheten af en fullständig omarbetning af lagen, och utskottet anser det vid sådant förhållande ej vara skäl att till en oviss framtid undanskjuta genomförandet af ändringar i de delar af väglagen, hvilka befunnits mindre tillfredsställande.

På grund af det ofvan anförda hemställer alltså utskottet:

1:o) att herrar Lindblads, Eliassons och Ericssons, Janssons samt Bengtssons motioner, såvidt de afse en allmän omarbetning eller revision af lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, icke må af Riksdagen bifallas;

2:o) att Riksdagen, med anledning af herrar Sandquists, Eliassons och Ericssons, Janssons samt Bengtssons motioner, ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till ändringar af lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891 i syfte:

a) att skyldigheten att deltaga i byggnad och underhåll af allmän väg, bro och färja, utsträcker till inkomst genom aflöning, arfvode och traktamente eller annan med allmän eller enskild tjenstebefattning förenad förmån, pension, årligt understöd, gratifikation, lifränta och undantagsförmån, för de fall att sådan inkomst uppgår till minst ett tusen kronor;

b) att föreskrift meddelas angående hvilka myndigheter, som hafva att föranstalta om val af ledamöter i den uti 47 § af berörda lag omförmälda särskilda nämnd;

c) att stadgande meddelas derom, att kostnaden för offentliggörande i länskungörelserna af det i 51 § af nämnda lag omförmälda uppskattningsinstrument skall af allmänna medel gäldas;

d) att föreskrift meddelas angående tid och sätt för anförande af besvär öfver beslut, som fattas vid det i lagens 58 § omförmälda sammanträde med de väghållningsskyldige;

e) att föreskrifter meddelas dels derom, att kommunalnämnd skall vara skyldig upprätta vägfyrktalslängd, dels ock derom, att nämnda längd skall underkastas enahanda granskning, som i fråga om kommuns fyrktalslängd finnes föreskrifvet; samt

f) att statsbidrag förklaras skola utgå för all landsväg och bygdeväg, som underhållles antingen in natura af de väghållningsskyldige eller ock gemen-samt på hela distriktets eller dess vägkassas bekostnad, såvida vägskatt för sådant ändamål utgöres af de in natura väghållningsskyldige.

3:o) att öfriga uti ifrågavarande motioner framställda förslag om ändringar i berörda lag beträffande:

- a) 4 §;
- b) 5 §;
- c) 6 §;
- d) 19 §;
- e) 24 §;
- f) 33 §;
- g) 35 §;
- h) 37 §;
- i) 44 §;
- k) 47 §;
- l) 51 §;
- m) 54 §;
- n) 57 §;
- o) 58 §;
- p) 60 §;
- q) 61 §;
- r) 63 §;
- s) 65 §;
- t) 69 § samt

u) införande af bestämmelse om rätt för väghållningsdistrikt att upplåta vägunderhållet på entreprenad

icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 15 april 1898.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Reservationer:

af herrar *Lundström, Pehrsson, Rudebeck, och G. Andersson;*

beträffande punkt 1:o i utskottets hemställan

af herr *Redelius*, hvilken ansett, att utskottet, i anledning af herrar *Lindblads, Eliassons och Ericssons, Janssons samt Bengtssons* motioner bort hemställa om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om allmän omarbetning och revision af gällande väglag;

beträffande punkt 2:o i utskottets hemställan af

herrar *Hasselrot, Ölander och Lindgren*, hvilka ansett, att utskottet, i likhet med 1897 års lagutskott, ehuru åtskilliga af de föreslagna ändringarna befunnits lämpliga, bort med hänsyn till den korta tid, hvarunder väglagen varit i tillämpning samt med fästadt afseende derå, att de godkända ändringsförslagen icke äro af någon synnerlig vikt och betydelse, hemställa, att motionerna i fråga icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda; samt

af herr *Fröberg*.

Herrar *Husberg, C. F. Pettersson, J. Anderson, Ohlsson och Nilsson* hafva begärt få antecknadt, att de, den sistnämnde på grund af ledighet från riksdagsgörömlen, icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.